

FOTO: SCANPIX/REUTERS/KHAM

Kort og geodata kan blive et afgørende værktøj i kampen mod spredning af fugleinfluenzaen, hvis den rammer Danmark. Det viser erfaringerne fra den nationale krisestyringsøvelse KRISØV 2005.

Ny mulighed for at bremse spredningen af fugleinfluenza

Scenariet om fugleinfluenzaens indtog i Danmark er blot ét af fem scenarier i den nationale krisestyringsøvelse KRISØV 2005, der blev afholdt i november.

En sådan national krisestyringsøvelse holdes hvert andet år. Formålet er at afprøve, om procedurerne fungerer optimalt hos den nationale Kriseberedskabsgruppe, en række operative stabe samt de relevante myndigheder, hvis en voldsom ulykke eller et terroranslag skulle ramme Danmark eller omkringliggende lande.

For at løse puslespillet med hurtigt og effektivt at finde frem til de danskere, der kunne være blevet ramt af fugleinfluenza i øvelsen, udviklede Kort & Matrikelstyrelsen (KMS) sammen med det rådgivende ingeniørfirma Carl Bro et internetbaseret Geografisk Informationssystem (GIS) specifikt til KRISØV 2005.

Systemet var oprindeligt kun tænkt anvendt af embedslægerne og Sundhedsstyrelsen. Men også Fødevarestyrelsen,

der i forvejen råder over andre GIS-systemer, fattede i løbet af øvelsen interesse for det nye system, fordi det fælles datagrundlag bevirker, at det er lettere for myndighederne at koordinere deres indsats. Systemet er dermed blevet et eksempel på den støtte til afgørende beslutninger, der kan opnås ved at kombinere forskellige typer af data, som kan relateres til et områdes geografi ved hjælp af GIS.

Overvejelser udestår

I dag findes der en national infrastruktur af geografiske data. Ved at samkøre data fra flere offentlige registre vil det åbne mulighed for at lave nye typer af informationssystemer, som kan bruges i alvorlige krisesituationer, som det, der blev lavet til KRISØV 2005.

For at få det fulde udbytte af de tilgængelige data kræves det, at offentlige data i højere grad samordnes, og at den enkelte myndighed i højere grad end i

dag tænker på sine data som data, der skal anvendes i brede sammenhænge.

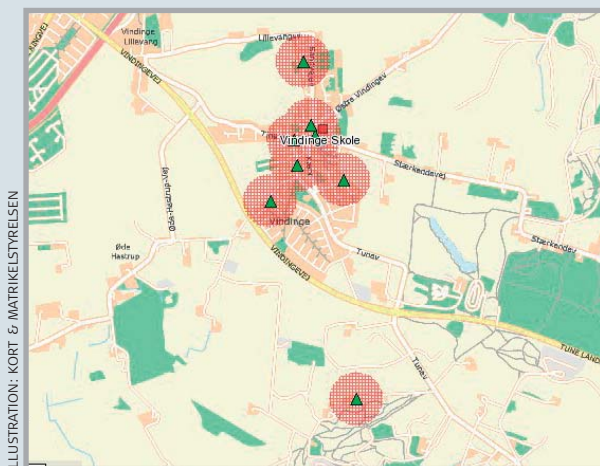
Der er også en række udestående juridiske og etiske overvejelser omkring, hvordan, hvorfor og i hvor stort omfang forskellige data hos offentlige myndigheder skal kunne sammenkøres, fordi en del af indholdet er personfølsomme oplysninger om fx folks sundhed og sygdom. Desuden kan der også være tekniske problemer forbundet med samordning af de offentlige data, fordi de ofte ligger i forskellige formater i forskellige typer af it-systemer.

Et klik med musen

Til KRISØV-øvelsen i november samkørte man på forsøgsbasis en lang række forskellige typer af data:

– Vi fik data fra Roskilde Kommune, og dem parrede vi med geografisk kodede adresser. Desuden anvendte vi data fra Fødevarestyrelsen og Det Centrale Husdyrregister samt i mindre omfang

Scenariet er fugleinfluenza i Danmark

Skærbilledet over Roskilde-området fra det GIS-system, der blev anvendt under KRISØV 2005. De små grønne trekkanter markerer de adresser, som man fandt frem til i øvelsen, hvor der kunne være folk, der var smittet med fugleinfluenza. De orange cirkler markerer en sikkerhedszone rundt om hver af adresserne.

Deltagerne i øvelsen skulle forestille sig følgende krisesituation, som er et tænkt eksempel:

Embedslægerne i Roskilde Amt meddeler Sundhedsstyrelsen, at to børn er indlagt på amtssygehuset i Roskilde med influenza-lignende symptomer, der hurtigt har udviklet sig til en alvorlig lungesygdom. Mistanken om, at de er smittet med fugleinfluenza, opstår lynhurtigt og bekræftes, da Danmarks Fødevareforskning dagen efter alarmerer Fødevarestyrelsen. Beskeden er, at to døde høns, som to dage tidligere er indsendt af en gårdejer på Sjælland, er smittet af den farlige form for fugleinfluenza, der smitter mennesker, H5N1. Det viser sig, at de to syge drenge har været til børnefødselsdag på gården.

Scenariet fortæller videre, at gårdejeren, der har indsendt de døde høns til Danmarks Fødevareforskning, er interesseret i sjældne fugle. Han har ulovligt indsmuglet nogle ørne fra Thailand, hvoraf den ene senere viser sig at være smittet med fugleinfluenza af den farlige type. Samtidig holder han på sin ejendom ænder og høns, som løber frit rundt mellem hinanden.

To dage efter henvender gårdejeren sig til den praktiserede læge, fordi hans søn er blevet syg. Sønnen har influenza, men det viser sig heldigvis ikke at være fugleinfluenza. Men rigtig mange mennesker, som har været i forbindelse med de to indlagte børn, kan i værste fald være blevet smittet, og det kan hurtigt udvikle sig til et meget kompliceret puslespil at finde frem til, hvem der er i risikogruppen, hvor de bor, og hvem de har været i kontakt med. Det skal gå lynhurtigt, for tiden er knap.

data fra Beredskabsstyrelsen, forklarer specialkonsulent Olav Eggert, Kort & Matrikelstyrelsen.

Alle disse data blev i GIS-systemet lagt oven på digitale kort fra KMS's "Kortforsyningen". Det er et it-system, hvor brugere med ret til adgang via internettet kan få lov til at anvende digitale kort over hele landet og lægge oplysninger ind på kortene med henblik på at sammenholde, analysere og koordinere dem.

Med det specialudviklede internetprogram blev det muligt for deltagerne i beredskabsøvelsen at klikke med musen direkte på kortene og få de relevante oplysninger, fx adresser på potentielt smittede personer.

Olav Eggert betegner KRISØV 2005 som et gennembrud for kort og geodata i forbindelse med kriser og katastrofer:

– De centrale myndigheder har fået øjnene op for, at de ved at anvende kort og geodata i krisehåndtering har fået et værktøj, som sætter dem i stand til at

kunne løse nogle opgaver, der var nærmest umulige at løse før, pointerer han.

I forbindelse med evalueringen af KRISØV 2005 anbefales det således at undersøge mulighederne for både at udvide kendskabet til kort og geodata hos de relevante offentlige myndigheder og muligheden for at anvende den eksisterende nationale infrastruktur af geografiske data som redskab til at støtte de livsvigtige beslutninger, der skal træffes i en krisesituation.

Resultaterne af forsøget med at anvende kort og geodata i krisehåndtering har betydet, at det anbefales, at KMS rådgiver den Nationale Operative Stab om kort og geodata samt klarlægger, hvordan kort og geodata i fremtiden kan anvendes i forbindelse med kriser. Det betyder blandt andet, at KMS skal kortlægge hvilke data i de offentlige registre, som er vigtige at have adgang til i en krisesituation.

Læs mere om fugleinfluenza på www.dmu.dk

Fem scenarier i KRISØV 2005

Kriseberedskabsøvelsen KRISØV 2005 blev afholdt i dagene 7.-11. november 2005.

Øvelsen opererede med fem hovedscenarier, der skulle vise, om det danske beredskab fungerer optimalt i forhold til forskellige former for kriser. De fem scenarier var:

- Det efterretningsmæssige spil
- Samtidige terroranslag i tre europæiske hovedstæder
- Udbrud af fugleinfluenza blandt danske borgere
- Uheld på et fransk atomkraftværk med et kontrolleret udslip af en radioaktiv sky
- Politisk spil